A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2020. március 4.*

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Távközlési szolgáltatások – Nyílt távközlési hálózatellátás bevezetése – 97/13/EK irányelv – Az egyedi engedélyekre alkalmazandó illetékek és díjak – A 97/13/EK irányelv által engedélyezett díjakat meghaladó díjat bevezető átmeneti rendszer – Egy felsőbb szintű bíróság uniós joggal ellentétesnek tartott ítéletéhez kapcsolódó jogerő”

A C-34/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) a Bírósághoz 2019. január 17-én érkezett, 2018. december 11-i határozatával terjesztett elő

a **Telecom Italia SpA**

és

a **Ministero dello Sviluppo Economico**,

a **Ministero dell’Economia e delle Finanze**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, R. Silva de Lapuerta, a Bíróság elnökhelyettese (előadó), M. Safjan, L. Bay Larsen és C. Toader bírák,

főtanácsnok: E. Tanchev,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következő által előterjesztett észrevételeket:

– a Telecom Italia SpA képviseletében F. Lattanzi avvocato,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili avvocato dello Stato,

– az Európai Bizottság képviseletében L. Malferrari és L. Nicolae, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: olasz.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a távközlési szolgáltatások terén az általános felhatalmazásokra és az egyedi engedélyekre vonatkozó közös szabályozási keretről szóló, 1997. április 10-i 97/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1997. L 117., 15. o.) 22. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Telecom Italia SpA, valamint a Ministero dello Sviluppo Economico (gazdaságfejlesztési minisztérium, Olaszország) és a Ministero dell'Economia e delle Finanze (gazdasági és pénzügyminisztérium, Olaszország) között a Telecom Italia SpA-t az 1998. évi forgalma alapján terhelő díjfizetési kötelezettség tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 97/13 irányelv (2), (12) és (26) preambulumbekezdése értelmében:

„(2) mivel a távközlési infrastruktúra és a kábeltelevízió-hálózatok liberalizációjáról szóló zöld könyvvel kapcsolatos konzultációról szóló, 1995. január 25-i bizottsági közlemény megerősítette, hogy közösségi szinten szabályokat kell megállapítani annak biztosítása érdekében, hogy az általános felhatalmazások és az egyedi engedélyek rendszere az arányosság elvén alapuljon, továbbá nyílt, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes legyen; mivel a távközlésre vonatkozó jövőbeli szabályozási keret végrehajtásáról szóló, 1995. szeptember 18-i tanácsi határozat […] elismeri, hogy a tagállamok általános felhatalmazásaira és egyedi engedélyeire vonatkozó azon közös elveknek – a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett történő – kialakítása, amelyek a kiegyensúlyozott jogok és kötelezettségek rendszerén alapulnak, kulcsfontosságú eleme e szabályozási keret Unión belüli kidolgozásának; mivel ezeknek az elveknek ki kell terjedniük a valamennyi távközlési szolgáltatás nyújtására, valamint a távközlési szolgáltatások nyújtását lehetővé tevő infrastruktúra létesítésére és/vagy üzemeltetésére vonatkozó valamennyi engedélyre;

[…]

(12) mivel az engedélyezési eljárás keretében a vállalkozásokra kivetett bármely díjnak vagy illetéknek tárgyilagos, átlátható és megkülönböztetéstől mentes kritériumokon kell alapulnia;

[…]

(26) mivel ez az irányelv egyaránt alkalmazandó a meglévő és jövőbeli felhatalmazásokra; mivel bizonyos engedélyeket az 1999. január 1-jét követő időszakokra adtak ki; mivel ezen engedélyeknek a közösségi joggal ellentétes rendelkezései, különösen azok, amelyek különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítanak a jogosultaknak, a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a vonatkozó közösségi intézkedésekben megjelölt időponttól kezdve hatástalanok; mivel a közösségi jog alapján más vállalkozások érdekeit nem sértő egyéb jogokra tekintettel a tagállamok a kártérítési kérelmek elkerülése érdekében meghosszabbíthatják azok érvényességét.” [nem hivatalos fordítás]

4 Ezen irányelv 3. cikkének (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a távközlési szolgáltatásokat és/vagy hálózatokat vagy engedély nélkül, vagy olyan általános felhatalmazás alapján lehessen nyújtani, illetve üzemeltetni, amely szükség esetén a pályázatok egyedi elbírálását szükségessé tévő és egy vagy több egyedi engedély kibocsátásához vezető jogokkal és kötelezettségekkel egészül ki. […]” [nem hivatalos fordítás]

5 Az említett irányelvnek „Az általános engedélyezési eljárásokban alkalmazandó díjak és illetékek” című 6. cikke a következőket írja elő:

„A mellékletben meghatározott, az egyetemes szolgáltatás nyújtására vonatkozó pénzügyi hozzájárulások sérelme nélkül a tagállamok biztosítják, hogy az engedélyezési eljárások során a vállalkozásokra kivetett díjak kizárólagosan azt a célt szolgálják, hogy fedezzék az általános felhatalmazások rendszerének létrehozásával, intézésével, ellenőrzésével és alkalmazásával kapcsolatos igazgatási költségeket. E díjakat megfelelően és kellően részletes formában nyilvánosságra kell hozni annak érdekében, hogy az információk könnyen hozzáférhetők legyenek.” [nem hivatalos fordítás]

6 Ugyanezen irányelv „Egyedi engedélyekkel kapcsolatban alkalmazandó díjak és illetékek” című 11. cikkének szövege a következő:

„(1) A tagállamok ügyelnek arra, hogy az engedélyezési eljárások során a vállalkozásokra kivetett díjak kizárólagosan azt a célt szolgálják, hogy fedezzék az egyedi engedélyek kibocsátásával, intézésével, ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos igazgatási költségeket. Az egyedi engedélyeket terhelő díjaknak arányosnak kell lenniük a szükséges munka mennyiségével, és azokat megfelelően és kellően részletes formában nyilvánosságra kell hozni annak érdekében, hogy az információk könnyen hozzáférhetők legyenek.

(2) Az (1) bekezdés ellenére, szűkös erőforrások esetében a tagállamok felhatalmazhatják a nemzeti szabályozó hatóságaikat, hogy díjat rójanak ki a célból, hogy figyelembe vegyék ezen erőforrás optimális használata biztosításának szükségességét. Ezen díjak hátrányos megkülönböztetéstől mentesek, és különösen az innovatív szolgáltatások és a verseny fejlődésének előmozdítására irányulnak.” [nem hivatalos fordítás]

7 A 97/13 irányelvnek „Az ezen irányelv hatálybalépésének napján fennálló felhatalmazások” című 22. cikke a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy a jelen irányelv hatálybalépésekor már meglévő felhatalmazásokat 1999. január 1-jéig ezen irányelv rendelkezéseihez igazítsák.

(2) Ha a jelen irányelv rendelkezéseinek alkalmazása módosítja a már meglévő felhatalmazások feltételeit, a tagállamok a közösségi jog értelmében megszüntetett vagy megszüntetendő különleges vagy kizárólagos jogokat biztosító feltételek kivételével meghosszabbíthatják a feltételek érvényességi idejét, feltéve hogy azok nem sértik más vállalkozásoknak a közösségi jog alapján fennálló jogait, a jelen irányelvet is ideértve. Hasonlóképpen, a tagállamok tájékoztatják a Bizottságot az e célból hozott, indokolással ellátott intézkedésekről.

(3) A (2) bekezdésében foglalt rendelkezések sérelme nélkül a jelen irányelv hatálybalépésekor már meglévő felhatalmazásokat érintő, 1999. január 1-jéig a jelen irányelv rendelkezéseihez nem igazított kötelezettségek hatástalanokká válnak.

A Bizottság indokolt esetben – a tagállamok kérelmére – ezen időpontot elhalaszthatja.” [nem hivatalos fordítás]

8 Ezen irányelvnek „Az irányelv végrehajtása” című 25. cikke az első bekezdésében a következőket mondja ki:

„A tagállamok haladéktalanul, de legkésőbb 1997. december 31-ig hatályba léptetik a jelen irányelvnek való megfeleléshez szükséges törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, valamint közzéteszik a felhatalmazásra vonatkozó feltételeket és az arra alkalmazandó eljárásokat. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.”

9 Az említett irányelv „Hatálybalépés” című 26. cikke a következőt mondja ki:

„Ez az irányelv az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.”

Az olasz jog

A postai és távközlési törvénykönyv

10 A 97/13 irányelv átültetéséig az 1973. március 29-i decreto del presidente della Repubblica n. 156 – Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia postale, di bancoposta e di telecomunicazionihoz (a postára, a postai bankra és a távközlésre vonatkozó törvényi rendelkezéseket tartalmazó egységes szöveg jóváhagyásáról szóló 156. sz. köztársasági elnöki rendelet; a GURI 1973. május 3-i 113. számának rendes melléklete) csatolt codice postale e delle telecomunicazioni (a postai és távközlési törvénykönyv) 1. cikkének első bekezdése értelmében a nyilvános távközlési szolgáltatás Olaszországban az állam részére volt fenntartva.

11 A postai és távközlési törvénykönyv 188. cikke értelmében:

„A koncessziójogosult a jelen rendeletben, rendeletben vagy koncessziós szerződésben meghatározott mértékben éves díjat köteles fizetni az államnak.”

12 Ezt a díjat a koncesszió tárgyát képező szolgáltatásból származó bruttó bevétellel vagy nyereséggel arányosan, a közhálózat koncessziójogosultjának fizetett összegek levonásával számították ki.

A 318/1997. sz. rendelet

13 A 97/13 irányelvet különösen az 1997. szeptember 19-i decreto del presidente della Repubblica n. 318 – Regolamento per l’attuazione di direttive comunitarie nel settore delle telecomunicazioni (a távközlési ágazatra vonatkozó európai irányelvek végrehajtásáról szóló 318. sz. köztársasági elnöki rendelet; a GURI 1997. szeptember 22-i 221. számának rendes melléklete; a továbbiakban: 318/1997. sz. rendelet) ültette át.

14 A 318/1997. sz. rendelet 2. cikkének (3)–(6) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(3) 1998. január 1-jéig fennmaradnak a hangalapú telefonszolgáltatás nyújtására és a kapcsolódó nyilvános távközlési hálózatok bevezetésére és működtetésére vonatkozó különleges és kizárólagos jogok. […]

(4) A jelen rendelet hatálybalépésekor már meglévő, közhasználatra vonatkozó koncessziók és a postai és távközlési törvénykönyv 184. cikkének (1) bekezdésében szereplő felhatalmazások [a nemzeti szabályozó hatóság] kezdeményezésére az e rendelet rendelkezéseihez való igazítás érdekében 1999. január 1-je előtt módosulnak.

(5) Ha a jelen rendelet rendelkezéseinek alkalmazása módosítja a már meglévő koncessziók és felhatalmazások feltételeit, a jelen rendelet értelmében megszüntetett vagy megszüntetendő különleges vagy kizárólagos jogokat biztosító feltételektől eltérő feltételek – a más vállalkozásoknak többek között a közösségi jog alapján fennálló jogainak sérelme nélkül – érvényben maradnak.

(6) A (4) és (5) bekezdésben foglalt rendelkezések kivételével a jelen rendelet hatálybalépésekor már meglévő koncessziókból és felhatalmazásokból eredő és az e rendelet rendelkezéseivel összhangban nem lévő kötelezettségek 1999. január 1-jével hatályukat vesztik.”

15 E rendelet 6. cikkének (20) bekezdése a következőket írja elő:

„[…] az egyedi engedélyekre vonatkozó eljárásokkal kapcsolatban a vállalkozásokra kiszabott díjak kizárólag az ügyintézéshez, a tevékenység ellenőrzéséhez és az engedélyekre előírt feltételek folyamatos teljesítésének vizsgálatához kapcsolódó igazgatási költségeket fedezik. […]”

16 Az említett rendelet 21. cikkének (2) bekezdése a következőképpen szól:

„A jelen rendelet kifejezett eltérő rendelkezése hiányában a távközlés területére vonatkozó hatályos rendelkezéseket továbbra is alkalmazni kell. Továbbra is alkalmazni kell különösen – a 6. cikk (20) és (21) bekezdésében említett célokból a [nemzeti szabályozó hatóság] ellentétes rendelkezéséig – a postai és távközlési törvénykönyv 188. cikkének rendelkezéseit.”

Az 1998. december 23-i 448. sz. törvény

17 Az 1998. december 23-i legge n. 448 – Misure di finanza pubblica per la stabilizzazione e lo sviluppo (a stabilizációs és fejlesztési költségvetési intézkedésekről szóló 448. sz. törvény; a GURI 1998. december 29-i 302. számának rendes melléklete) 20. cikkének (3) bekezdése értelmében:

„A távközlési közszolgáltatókra 1999. január 1-jétől többé nem alkalmazandók a [postai és távközlési törvénykönyv] 188. cikkének rendelkezései.”

18 Az említett törvény 20. cikkének (4) bekezdése alapján a 318/1997. sz. rendelet 21. cikkének (2) bekezdése hatályát veszti.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19 A postai és távközlési törvénykönyv 188. cikke értelmében a távközlési közszolgáltatás kizárólagos koncessziójogosultja a Telecom Italia volt.

20 A Ministero delle Comunicazioni (kommunikációs minisztérium, Olaszország) 2003. július 9-i értesítésben felhívta a Telecom Italiát az 1997. költségvetési évre vonatkozó koncessziós díj kiegyenlítése címén 31 118 630,05 euró, az 1998-as költségvetési évre vonatkozó koncessziós díj kiegyenlítése címén pedig 41 025 043,06 euró megfizetésére.

21 A Telecom Italia vitatta az említett értesítést a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) előtt, amely előzetes döntéshozatal céljából a 2008. február 21-i Telecom Italia ítélet (C-296/06, EU:C:2008:106) alapjául szolgáló kérdést terjesztette a Bíróság elé.

22 Az említett ítélet 45. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a 97/13 irányelvvel ellentétes, ha valamely tagállam egy korábban, közhasznú távközlési szolgáltatásra vonatkozó kizárólagos joggal rendelkező szolgáltatótól ezen irányelv nemzeti jogba való átültetésére meghatározott végső határidőtől számított

egy évig, azaz 1998. december 31-ig olyan pénzügyi teher megfizetését kéri, amelynek az összege megegyezik a korábban a hivatkozott kizárólagos jog megadásának ellentételezéseként követelt összeggel.

23 Ugyanezen ítéletre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság a 2008. december 15-i 11386. sz. ítéletében kimondta, hogy a díjat az 1998-as évre meg kell fizetni.

24 A Telecom Italia vitatta ezen ítéletet a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) előtt, amely a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletben megerősítette, hogy az 1998. évre vonatkozó díjfizetési kötelezettség – különösen a 2008. február 21-i Telecom Italia ítéletre (C-296/06, EU:C:2008:106) tekintettel – összeegyeztethető az uniós joggal.

25 A Telecom Italia, mivel úgy vélte, hogy a 2008. február 21-i Telecom Italia ítélet (C-296/06, EU:C:2008:106) Consiglio di Stato (államtanács) általi téves értelmezése miatt kár érte, az olasz állammal szemben keresetet indított az igazságszolgáltatási funkciók helytelen gyakorlásából eredő polgári jogi felelősség megállapítása iránt a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság, Olaszország) előtt, amely a 2012. január 31-i határozatával helyt adott az e társaság által benyújtott panasznak, és megállapította, hogy fennáll az uniós jog nyilvánvaló megsértése.

26 E határozatot követően a Telecom Italia az alapügyben szóban forgó keresetében azt kéri a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy állapítsa meg, hogy az 1998-as évre vonatkozó díj címén követelt összegeket sem kell megfizetni, és következésképpen hagyja figyelmen kívül a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének jogerejét.

27 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a 97/13 irányelv hatályát, valamint azt illetően, hogy a nemzeti szabályozás és annak a Consiglio di Stato (államtanács) általi értelmezése összeegyeztethető-e az uniós joggal.

28 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) által a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletben adott értelmezés szerint a Telecom Italiának az 1998. évre vonatkozó díjat azért kellett megfizetnie, mert e díj a távközlési szolgáltatási koncesszió ellenértéke volt, és mert nem vitatott, hogy ebben az évben a Telecom Italia továbbra is koncesszió jogosult volt, és ilyen szolgáltatást nyújtott, jóllehet nem kizárólagosan.

29 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az 1998. évre vonatkozó díjat a Telecom Italia forgalma, nem pedig a 97/13 irányelv 6. és 11. cikkében említett igazgatási és ellenőrzési költségek alapján számították ki. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság szerint nem zárható ki, hogy a 2008. február 21-i Telecom Italia ítéletből (C-296/06, EU:C:2008:106) az következik, hogy ezen irányelv hatálybalépését követően a távközlési ágazatban működő vállalkozásokra kivetett pénzügyi terheket kizárólag e cikkek szabályozták.

30 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ebből az következik, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) által adott értelmezés ellentétes lehet a Bíróság által a 2008. február 21-i Telecom Italia ítéletben (C-296/06, EU:C:2008:106) kialakított ítélkezési gyakorlattal, és amennyiben ez a helyzet, e bíróság felteszi a kérdést, hogy ennek milyen következményei lennének, mivel a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítélete végleges lett, és ennélfogva a belső jog szerint jogerőre emelkedett.

31 E körülmények között a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Értelmezhető-e úgy a 97/13 irányelv 22. cikkének (3) bekezdése, hogy az 1998-as év vonatkozásában is fenntartható az a kötelezettség, amelynek értelmében koncessziós díjat, vagyis olyan ellenértéket kell fizetni, amely az irányelvet megelőző szabályozás alapján fizetendő ellenértéknek felel meg amiatt, hogy meghatározásuk alapját a forgalom azonos hányada képezi?

2) A Bíróság 2003. szeptember 18-i Albacom és Infostrada ítélete (C-292/01 és C-293/01, EU:C:2003:480) és 2008. február 21-i Telecom Italia ítélete (C-296/06, EU:C:2008:106) tükrében ellentétes-e a 97/13/EK irányelvvel a nemzeti bíróság azon jogerős ítélete, amely az irányelv téves értelmezéséből és/vagy félreértelmezéséből ered, aminek következtében az említett jogerős ítélet alkalmazását mellőzheti a másod fokon eljáró azon bíróság, amelynek azonos anyagi jogviszonyon alapuló olyan jogvitában kell határozatot hoznia, amely jogvita azonban eltérő amiatt, hogy a jogerős ítélettel elbírált ügy tárgyát képező kifizetéshez képest az abban kért kifizetés járulékos jellegű?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

32 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 97/13 irányelv 22. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az 1998-as évre meghosszabbítja az ezen irányelv hatálybalépésének időpontjában már meglévő felhatalmazással rendelkező távközlési vállalkozás azon kötelezettségét, hogy az üzleti forgalom alapján, és nem csupán az általános felhatalmazások és az egyedi engedélyek kibocsátásával, intézésével, ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos költségek alapján számított igazgatási díjat fizessen.

33 A Bíróságnak a 2008. február 21-i Telecom Italia ítéletben (C-296/06, EU:C:2008:106) már volt alkalma megvizsgálni, hogy összeegyeztethető-e a 97/13 irányelvvel a Telecom Italiára, vagyis az olaszországi nyilvános távközlési szolgáltatásokra vonatkozó kizárólagos jog korábbi jogosultjára rótt éves pénzügyi teher.

34 A Bíróság az említett ítéletben megállapította, hogy a 97/13/EK irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha valamely tagállam egy korábban közhasznú távközlési szolgáltatásra vonatkozó kizárólagos joggal, jelenleg általános felhatalmazással rendelkező szolgáltatótól ezen irányelv nemzeti jogba való átültetésére meghatározott végső határidőtől számított egy évig, azaz 1998. december 31-ig olyan pénzügyi teher megfizetését kéri, mint amilyen az alapügyben szereplő díj, amelynek összege megegyezik a korábban a hivatkozott kizárólagos jog megadásának ellentételezéseként követelt összeggel.

35 E választ követően a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága) a 2008. december 15-i 11386. sz. ítéletében ugyanakkor megállapította, hogy az 1998. évre vonatkozó díj megfizetése összeegyeztethető a 97/13 irányelvvel, amit a Consiglio di Stato (államtanács) a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletében helybenhagyott.

36 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a 97/13 irányelv, különösen annak 22. cikke hatályát illetően, és arra keresi a választ, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) által a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletben értelmezett nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

37 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy a 97/13 irányelv 26. cikke szerint ezen irányelv az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon, azaz 1997. május 27-én lépett hatályba. Ezen irányelv 25. cikke arra kötelezte a tagállamokat, hogy hozzák meg az ahhoz szükséges rendelkezéseket, hogy ezen irányelvnek legkésőbb 1997. december 31-ig megfeleljenek.

38 Másrészt a 97/13 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése szerint a tagállamok gondoskodnak arról, hogy a távközlési szolgáltatásokat és/vagy hálózatokat akár engedély nélkül, akár általános felhatalmazás vagy egyedi engedély alapján lehessen nyújtani, illetve üzemeltetni. Ezen irányelv 6. cikke az általános felhatalmazásokat illetően előírja, hogy az ezen irányelv mellékletében meghatározott, az egyetemes szolgáltatás nyújtására vonatkozó pénzügyi hozzájárulásokon kívül a tagállamok biztosítják, hogy az engedélyezési eljárások során a vállalkozásokra kivetett díjak kizárólagosan az ezen engedélyek kibocsátásával, intézésével, ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos igazgatási költségek fedezetére szolgáljanak. Ugyanez vonatkozik az említett irányelv 11. cikkében az egyedi engedélyekre előírt pénzügyi terhekre is, azon egyetlen kivétellel, amely az e cikk (2) bekezdésében előírt, szűkös erőforrások használata esetén történő díjkivetési lehetőségre vonatkozik.

39 Egyébiránt, tekintettel arra, hogy a 97/13 irányelv – amint annak (26) preambulumbekezdéséből kitűnik – mind a meglévő, mind a jövőbeli felhatalmazásokra alkalmazandó, ezen irányelv 22. cikke átmeneti szabályozást vezetett be az ezen irányelv hatálybalépésének időpontjában már meglévő engedélyekre vonatkozóan. Így először is e cikk (1) bekezdése szerint további egyéves, 1999. január 1-jén lejáró határidőt biztosítanak ahhoz, hogy a meglévő felhatalmazásokat ezen irányelv rendelkezéseihez igazítsák. Másodszor, az említett cikk (2) bekezdése előírja a meglévő felhatalmazásokhoz kapcsolódó feltételek érvényessége meghosszabbításának lehetőségét, azzal a feltétellel azonban, hogy azok nem biztosítanak az uniós jog értelmében megszüntetett vagy megszüntetendő különleges vagy kizárólagos jogokat, és hogy az érvényesség ezen meghosszabbítása nem sérti más vállalkozásoknak az uniós jogból eredő jogait. Végül ugyanezen cikk (3) bekezdése előírja, hogy az érintett kötelezettségeket 1999. január 1-je előtt kell összhangba hozni az említett irányelvvel, ellenkező esetben azok hatástalanná válnak, kivéve ha az érintett tagállamnak kérelemre a Bizottság engedélyezte ezen időpont elhalasztását.

40 Következésképpen a 97/13 irányelv 22. cikkében előírt átmeneti szabályozásnak megfelelően a tagállamok 1998 folyamán vagy meghosszabbíthatták a meglévő felhatalmazásokra vonatkozóan előírt feltételek érvényességét, a különleges vagy kizárólagos jogokat biztosító feltételek kivételével, vagy kieszközölhették a Bizottságnál a 97/13 irányelvnek való megfelelés időpontjának elhalasztását.

41 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a kommunikációs minisztérium 2003. július 9-i értesítésével a Telecom Italiát az 1998-es költségvetési évre vonatkozó koncessziós díj kiegyenlítése címén 41 025 043,06 euró megfizetésére kötelezték. Ezen értesítést a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága) a 2008. december 15-i 11386. sz. ítéletében, majd a Consiglio di Stato (államtanács) a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletében helybenhagyta, mivel e bíróságok úgy ítélték meg, hogy az 1998. évre vonatkozó díj megfizetése összeegyeztethető a 97/13 irányelvvel.

42 Ugyanakkor az említett bíróságok általi ilyen értelmezésnek nincs alapja a 97/13 irányelv rendelkezéseiben, és annak nem adható hely.

43 Először is ugyanis a Bíróság a 2008. február 21-i Telecom Italia ítélet (C-296/06, EU:C:2008:106) 28. pontjában kimondta, hogy a 97/13 irányelv 22. cikke nem foglalkozik kifejezetten a felhatalmazással rendelkező távközlési vállalkozások pénzügyi terheivel, akár általános felhatalmazásokról, akár egyedi engedélyekről legyen is szó. Kizárólag ezen irányelv 6. és 11. cikke érinti kifejezetten e kérdést.

44 Másodszor, a Bíróság az említett ítélet 32. és 34. pontjában rámutatott egyrészt arra, hogy a 97/13 irányelv 22. cikkének célja nem igazolja a korábbi kizárólagos joghoz kapcsolódó pénzügyi teher fenntartását, másrészt pedig, hogy ha valamely tagállam nem kapott bizottsági felhatalmazást a távközlésre vonatkozó különleges és kizárólagos jogok fenntartására, ezen irányelv 22. cikkének (2) bekezdése kizárja az ilyen jogokat biztosító feltételek 1997. december 31-e utáni fenntartását. Márpedig, ha egy kizárólagos jog megszűnik, ennek rendes körülmények között kihatással kell lennie azon pénzügyi teherre, amely az e jogért járó ellentételezés.

45 Harmadszor, a Bíróság ugyanezen ítélet 36. pontjában megállapította, hogy a valamely korábbi kizárólagos joghoz kapcsolódó, díj formában megállapított kötelezettség nem tartozik a 97/13 irányelv 22. cikkének (3) bekezdésében érintett kötelezettségek közé, és az ilyen díj ezen irányelv 25. cikke értelmében nem tartható fenn 1997. december 31-ét követően.

46 Kétségtelen, hogy a Bíróság a 2008. február 21-i Telecom Italia ítélet (C-296/06, EU:C:2008:106) 38. pontjában kimondta, hogy a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy az alapügyben szóban forgó díj a Telecom Italiának a 97/13 irányelv hatálybalépését megelőzően biztosított, a nyilvános távközlési szolgáltatásra vonatkozó kizárólagos joghoz kapcsolódik-e.

47 Mindazonáltal a nemzeti bíróság elé való e visszautalásnak figyelembe kell vennie azt, hogy – amint a Bíróság az említett ítélet 39. pontjában megállapította – feltéve, hogy az ilyen díj nem kapcsolódik a 97/13 irányelv hatálybalépése előtt biztosított ilyen kizárólagos joghoz, meg kell vizsgálni, hogy az ilyen teher az ezen irányelv 22. cikkének (3) bekezdése szerinti „kötelezettségnek” minősül-e, amelyre alkalmazható az ebben a rendelkezésben meghatározott eltérés.

48 Márpedig, amint az a jelen ítélet 43. pontjában megállapításra került, csak a 97/13 irányelv 6. és 11. cikke vonatkozik a távközlési szolgáltatások területén felhatalmazással rendelkező vállalkozásokra alkalmazandó pénzügyi terhekre. Az egyedi engedélyeket illetően ezen irányelv 11. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az egyedi engedéllyel rendelkező vállalkozásokra a tagállamok által kivetett igazgatási díjak kizárólagosan azt a célt szolgálják, hogy fedezzék azokat az igazgatási költségeket, amelyek az említett engedélyekkel járó munkához kapcsolódnak. Ugyanez a megfontolás vonatkozik a tagállamok által a 97/13 irányelv 6. cikke szerinti általános felhatalmazások címén kivetett illetékre, amely rendelkezés ezenkívül egyetlen másik pénzügyi hozzájárulást ír elő, úgymint az egyetemes szolgáltatáshoz kapcsolódó hozzájárulásokat (2008. február 21-i Telecom Italia ítélet, C-296/06, EU:C:2008:106, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a 97/13 irányelv nem csupán többek között a felhatalmazások odaítélésével kapcsolatos eljárásokra és e felhatalmazások tartalmára vonatkozó szabályokat ír elő, hanem az ezen eljárásokhoz kapcsolódó azon pénzügyi terhek természetére és akár terjedelmére vonatkozó olyan szabályokat is, amelyeket a tagállamok a távközlési ágazatában a vállalkozások számára előírhatnak. Márpedig az ezen irányelv hatékony érvényesülését gátolná az, ha a tagállamok szabadon határozhatnák meg az ezen ágazat vállalkozásai által viselendő pénzügyi terheket (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 18-i Albacom és Infostrada ítélet, C-292/01 és C-293/01, EU:C:2003:480, 36. és 38. pont).

50 Az ilyen, a 97/13 irányelv 6. és 11. cikkében előírtaktól eltérő terhek azzal járnának, hogy jelentősen megnövelnék azokat az illetékeket és díjakat, amelyeket a tagállamok ezen irányelv alapján kifejezetten előírhatnak, és jelentős akadályát képeznék a távközlési szolgáltatásnyújtás szabadságának, ami ellentétes az uniós jogalkotó által kitűzött célokkal, és kívül esik az említett irányelv által kialakított közös kereten (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 18-i Albacom és Infostrada ítélet, C-292/01 és C-293/01, EU:C:2003:480, 40. és 41. pont).

51 Következésképpen „a már meglévő felhatalmazások [azon] feltételeinek” a 97/13 irányelv 22. cikkének (2) bekezdése értelmében vett fogalma, amelyeknek az érvényességét az 1998. évre meg lehetett hosszabbítani, különböző jogokra és kötelezettségekre vonatkozik, anélkül azonban, hogy magában

foglalná a felhatalmazással rendelkező távközlési vállalkozásokra kivetett pénzügyi terheket. E fogalom magában foglalja az ezen irányelv 22. cikkének (3) bekezdése értelmében vett „kötelezettségek” kifejezést, amely következésképpen nem vonatkozhat az olyan pénzügyi teherre, amelyet valamely távközlési vállalkozásra az annak megadott felhatalmazásra vonatkozó feltételektől függetlenül vetnek ki (lásd ebben az értelemben: 2008. február 21-i Telecom Italia ítélet, C-296/06, EU:C:2008:106, 41., 43. és 44. pont).

52 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 97/13 irányelv 22. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az 1998-as évre meghosszabbítja az ezen irányelv hatálybalépésének időpontjában már meglévő felhatalmazással rendelkező távközlési vállalkozás azon kötelezettségét, hogy az üzleti forgalom alapján, és nem csupán az általános felhatalmazások és az egyedi engedélyek kibocsátásával, intézésével, ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos költségek alapján számított igazgatási díjat fizessen.

A második kérdésről

53 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy tekintsen el az olyan belső eljárási szabályok alkalmazásától, amelyek alapján valamely bírósági határozat jogerőre emelkedik, amennyiben ez lehetővé tenné valamely uniós jogi rendelkezés megsértésének orvoslását.

54 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki egyértelműen, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének jogereje az alapügy tekintetében kötheti a kérdést előterjesztő bíróságot.

55 E tekintetben a Telecom Italia és a Bizottság úgy véli, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének alapjául szolgáló ügy tárgya és az alapügy tárgya eltérő, mivel az első ügy egy tartozás fennállására vonatkozott, míg az alapügy e tartozás fennmaradó részére vonatkozik, és ennélfogva nem merül fel a jogerő kérdése. Ezzel szemben az olasz kormány azt állítja, hogy a feleknek, valamint az alapeljárásban előterjesztett kérdéseknek és a Consiglio di Stato (államtanács) említett ítéletében elbírált kérdéseknek az azonossága arra kötelezi a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy ezen ítélet jogereje alapján ez utóbbinak eleget tegyen.

56 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy ami a nemzeti jogrend rendelkezéseinek értelmezését illeti, a Bíróságnak főszabály szerint az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban foglalt minősítésre kell hagyatkoznia. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel valamely tagállam belső jogának értelmezésére (2019. január 10-i ET ítélet, C-97/18, EU:C:2019:7, 24. pont).

57 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárás ugyanazon anyagi jog jogviszonyon alapul, mint amely a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének alapjául szolgált, de különbözik az utóbbi ítélet alapjául szolgáló ügytől, mivel a kért kifizetés járulékos jellegű ahhoz képest, amelyre ezen ügy vonatkozott. Mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a belső jog szerint az ezen ítélethez kapcsolódó jogerő kiterjed-e a jelen ügyre vagy annak elemeire, és e bíróságnak adott esetben meg kell vizsgálnia az említett jog által előírt következményeket.

58 A tárgykörre vonatkozó uniós szabályozás hiányában ugyanis a jogerő elve megvalósításának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. Nem lehetnek kedvezőtlenebbek azonban, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (az

egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (2009. szeptember 3-i Fallimento Olimpiclub ítélet, C-2/08, EU:C:2009:506, 24. pont).

59 Ebben az összefüggésben, ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének jogereje nem meghatározó az alapeljárás eldöntése szempontjából, e bíróságnak az alkalmazandó nemzeti jogot a lehető legteljesebb mértékben a 97/13 irányelv szövegének és céljának fényében kell értelmeznie az abból eredő kötelezettségek tiszteletben tartása érdekében. Amint a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének e kötelezettsége az EUM-Szerződés rendszerének szerves részét képezi annyiban, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését. Ez megköveteli, hogy a nemzeti bíróság adott esetben a teljes nemzeti jogot figyelembe véve mérlegelje, hogy mennyiben alkalmazható a nemzeti jog úgy, hogy az ne vezessen az uniós joggal, többek között a 97/13 irányelvvel ellentétes eredményre (lásd ebben az értelemben: 2016. november 8-i Ognyanov ítélet, C-554/14, EU:C:2016:835, 59. és 66. pont).

60 Fontos pontosítani, hogy az összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok – beleértve a végső fokon eljáró bíróságokat is – azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a nemzeti jognak az uniós joggal összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 11-i IR ítélet, C-68/17, EU:C:2018:696, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Következésképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag nem tudja a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, mivel e rendelkezést korábban e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték, vagy azt a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok ily módon alkalmazzák (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 79. pont).

62 A jelen ügyben, amint az első kérdésre adott válaszból kitűnik, a Consiglio di Stato (államtanács) a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletben annak megállapításával, hogy a 97/13 irányelv hatálybalépésének időpontjában meglévő felhatalmazással rendelkező Telecom Italiától az 1998. év tekintetében követelt díjat meg kell fizetni, a nemzeti jogot – amint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott válaszból kitűnik – a Bíróság által a 2008. február 21-i Telecom Italia ítéletében (C-296/06, EU:C:2008:106) értelmezett uniós joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezte.

63 Következésképpen a jelen ítélet 59. pontjában említett eset keretében a kérdést előterjesztő bíróság feladata az uniós jog teljes érvényesülésének biztosítása, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – eltekintve a Consiglio di Stato (államtanács) által a 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletben elfogadott értelmezés alkalmazásától, mivel ez az értelmezés nem egyeztethető össze az uniós joggal (2016. november 8-i Ognyanov ítélet, C-554/14, EU:C:2016:835, 70. pont).

64 Ezzel szemben, ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a nemzeti jog szerint a Consiglio di Stato (államtanács) 2009. december 1-jei 7506. sz. ítéletének jogereje kiterjed az alapügyre, és így meghatározza annak megoldását, emlékeztetni kell arra, hogy a *res iudicata* elve úgy az európai uniós, mint a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (2009. szeptember 3-i Fallimento Olimpiclub ítélet, C-2/08, EU:C:2009:506, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2019. szeptember 11-i Călin ítélet, C-676/17, EU:C:2019:700, 26. pont).

65 E tekintetben állandó ítélkezési gyakorlat, hogy az uniós jog nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné valamely uniós jogi rendelkezés bármiféle megsértésének orvoslását (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 68. pont).

66 Következésképpen az uniós jog nem követeli meg, hogy valamely bírósági szervnek főszabály szerint vissza kell vonnia a jogerőre emelkedett határozatát az uniós jog releváns rendelkezése Bíróság által elfogadott értelmezésének figyelembevétele céljából (2019. szeptember 11-i Călin ítélet, C-676/17, EU:C:2019:700, 28. pont).

67 Mindenesetre emlékeztetni kell arra, hogy azon elv, amely szerint a tagállam felelős az uniós jog neki betudható megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért, szerves része a Szerződés rendszerének, függetlenül attól, hogy a kár oka a törvényhozó, igazságszolgáltató vagy végrehajtó hatalomnak tudható be (2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 30. és 32. pont).

68 Az igazságszolgáltatásnak a magánszemélyeket az uniós jogszabályok alapján megillető jogok védelmében betöltött alapvető szerepére tekintettel ezen szabályok teljes hatékonysága kérdőjeleződne meg, és az általuk elismert jogok védelme gyengülne meg, ha ki lenne zárva, hogy a magánszemélyek bizonyos körülmények között kártérítést kaphatnak, amennyiben jogaikat a végső fokon eljáró tagállami bíróság által hozott, az uniós joggal ellentétes határozat sérti (2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 33. pont).

69 Egyébiránt, többek között amiatt, hogy az uniós jogból eredő jogoknak egy véglegessé és így jogerőssé vált határozat általi megsértése rendes körülmények között már nem képezheti utólagos felülvizsgálat tárgyát, a magánszemélyeket nem lehet megfosztani az állami felelősség megállapításának lehetőségétől annak érdekében, hogy ezáltal az uniós jog által elismert jogaik védelemben részesüljenek (2018. október 24-i XC és társai ítélet, C-234/17, EU:C:2018:853, 58. pont).

70 Így az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az alapügyben a Telecom Italia keresetet indított az olasz állammal szemben az igazságszolgáltatási funkciók helytelen gyakorlásából eredő polgári jogi felelősség megállapítása iránt, és hogy a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság) helyt adott a benyújtott panasznak, megállapítva, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) nyilvánvalóan megsértette az uniós jogot.

71 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy eltekintsen az olyan belső eljárási szabályok alkalmazásától, amelyek alapján valamely bírósági határozat jogerőre emelkedik, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné valamely uniós jogi rendelkezés megsértésének orvoslását, ami nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az érintettek elérjék az állam felelősségének megállapítását a célból, hogy az uniós jog által elismert jogaik ily módon védelemben részesüljenek.

A költségekről

72 Mivel ez az eljárás az alapügyben részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **A távközlési szolgáltatások terén az általános felhatalmazásokra és az egyedi engedélyekre vonatkozó közös szabályozási keretről szóló, 1997. április 10-i 97/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 22. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az 1998-as évre meghosszabbítja az ezen irányelv hatálybalépésének időpontjában már meglévő felhatalmazással rendelkező távközlési vállalkozás azon kötelezettségét, hogy az üzleti forgalom alapján, és nem csupán az általános felhatalmazások és az egyedi engedélyek kibocsátásával, intézésével, ellenőrzésével és végrehajtásával kapcsolatos költségek alapján számított igazgatási díjat fizessen.**

2) **Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy eltekintsen az olyan belső eljárási szabályok alkalmazásától, amelyek alapján valamely bírósági határozat jogerőre emelkedik, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné valamely uniós jogi rendelkezés megsértésének orvoslását, ami nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az érintettek elérjék az állam felelősségének megállapítását a célból, hogy az uniós jog által elismert jogaik ily módon védelemben részesüljenek.**

Aláírások